Af dyrlæge Kirsten Søndergaard Hansen, Kvægdyrlægerne Midt, medlem af Dyrlæger og Ko.

Målret behandling af yverbetændelse i din besætning

Ved at udtage mælkeprøver af køer med yverbetændelse kan unødvendige behandlinger undgås.

Udvælg de rigtige køer til behandling og nedbring antallet af behandlinger af yverbetændelse. På den måde sparer du både tid og penge til medicin. Samtidig reducerer man risikoen for at malke mælk med antibiotika i tanken.

Den største andel af den antibiotika, der bruges i Danmark, udskrives til yverbetændelse. Samtidig ved vi, at mange af de behandlede tilfælde ikke kræver behandling med antibiotika. Ved at være kritisk med hvilke køer der behandles, kan du spare både tid og penge.

Færre behandlinger

Antibiotika i kvægbruget er kilde til en fortløbende diskussion blandt landmænd og dyrlæger. Vi vil gerne vil vise, at det er muligt at drive en produktion med god sundhed og god dyrevelfærd samtidig med en ansvarlig brug af antibiotika. Vi skal bruge så lidt antibiotika som muligt, men så meget som nødvendigt.
Forebyggelse er vigtig for at nedbringe antallet af yverbetændelser. Dernæst skal vi stræbe efter, at de rigtige køer udvælges til behandling.

Mange infektioner vil koen selv kunne nedkæmpe uden behandling. Andre infektioner kan udvikle sig til et kronisk stadie, hvor behandling ikke er effektiv. Et svar på mælkeprøver indenfor 24 timer og en vurdering af koens historik for yversundhed inden opstart af behandling kan føre til mindre behov for behandlinger. Det er dog vigtigt at understrege, at syge køer altid skal behandles.

Sådan har vi gjort i vores praksis

I vores praksis, hos Kvægdyrlægerne Midt, der er medlem af Dyrlæger & Ko, har vi i udvalgte besætninger besætningsdiagnoser for yverbetændelse, hvor der udelukkende behandles med et smertestillende præparat, når en yverbetændelse opdages. Der udtages en mælkeprøve, som afleveres hos eller afhentes af dyrlæge samme dag. Dermed er der i 80 procent af prøverne svar dagen efter.

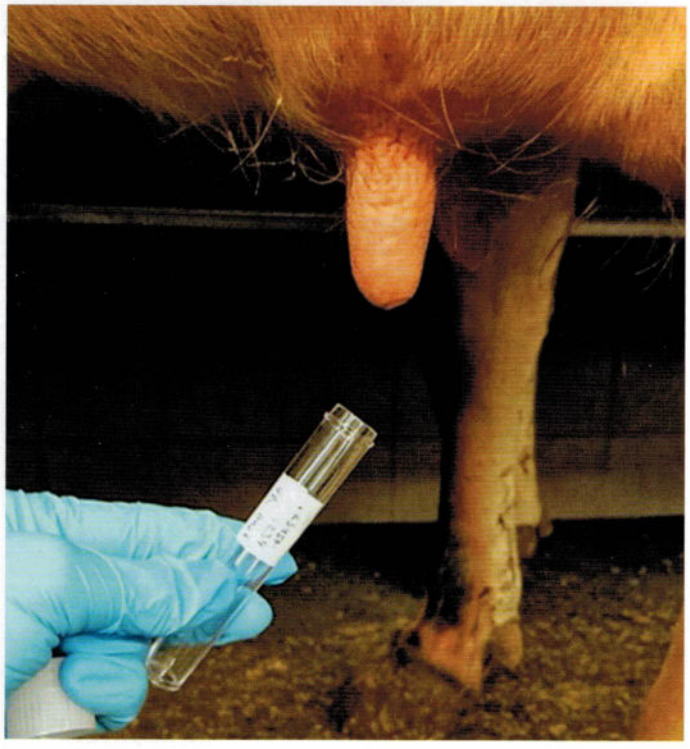

Det er vigtigt at udtage en mælkeprøve uden forurening. Foto: Dyrlæger og Ko.

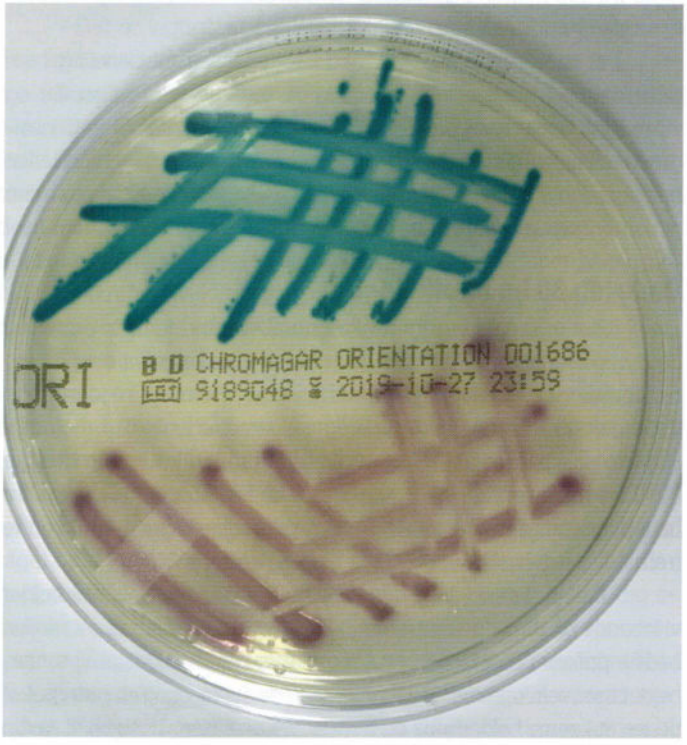

Dyrkning på speciel plade bruges til at differentiere bakterier. E-coli (lyserød) og Streptococcus uberis (turkis). Foto: Dyrlæger & Ko.

Kirsten Søndergaard Hansen

Dyrlæge hos Kvægdyrlægerne Midt.

Uddannelse

- Igangværende efteruddannelse i reproduktion hos kvæg.
- Efteruddannelse i klovsundhed, afsluttet i 2016.
- Veterinærmedicin fra KU SUND, afsluttet 2011

Erhvervsbaggrund

- 8 års erfaring fra kvægpraksis. Fokus på sundhedsrådgivning.

Beslutningen om antibiotika-behandling træffes på baggrund af mælkeprøvesvar samt koens sygdomshistorik.

I mange tilfælde drøftes resultatet med en dyrlæge, og der træffes i fællesskab en beslutning. Det er også muligt at lave en behandlingsstrategi og historik ud fra svar på mælkeprøverne uden at skulle drøfte alle mælkeprøvesvar.

Behandlingsstrategi i din besætning

Yverinfektioner er ofte forskellige fra besætning til besætning. Nogle besætninger har mange miljø-betingede infektioner (for eksempel strep. uberis, E-coli), mens andre mest ser smitsomme yverinfektioner (staph. aureus, CNS).

Derfor er en behandlingsvejledning individuel fra besætning til besætning, og det er vigtigt, at man drøfter problemstillingen med sin dyrlæge.

Undgå unødvendig behandling

Mange behandlinger kunne undgås ved kritisk at vurdere koen, inden behandling indledes. Det vil dog i nogle tilfælde kræve flere håndteringer af koen, men i sidste ende vil det spare både tid og penge i mindre medicinforbrug og framalket mælk.

Det er muligt at afvente svar på mælkeprøve i de fleste tilfælde, før beslutning om behandling tages.

Det er vigtigt ikke at gå på kompromis med koens velfærd, derfor skal der laves en vurdering på hvert enkelt tilfælde. Er der tvivl, eller virker behandlingen ikke som forventet, skal dyrlægen altid kontaktes.

Tre eksempler på til- eller fravalg af behandling

E-coli infektion

Der er tale om en ko med let forandring i mælken og 39,5 i temperatur. Koen æder og drikker normalt. Der udtages mælkeprøve, og koen behandles med smertestillende medicin for at bringe temperaturen ned samt lindre smerte og hævelse. Næste dags svar på mælkeprøven viser få colibakterier. Koen har det godt nu, og mælken er igen normal. Behandling fravælges, og der spares penge på medicin, tidsforbrug og framalket mælk.

Hvis der er tale om en massiv E-coli, bør koens videre behandling drøftes med besætningsdyrlægen.

Streptokokker

Yverbetændelse hos en ko med temperatur 39,4, alment velbefindende, men dog hævelse og ømhed i kirtlen. Der udtages mælkeprøve, og koen behandles med smertestillende præparat. Mælkeprøvesvar viser Streptococcus uberis. Ud fra dette svar vælges behandling med penicillin. Et mælkeprøvesvar, der viste Streptococcus dysgalactiae, ville have udløst samme beslutning.

Stafylokokker

En ko med tidligere stafylokok-infektion har let hævet kirtel og forandring af mælken. Koen er alment upåvirket. Der udtages mælkeprøve. Et mælkeprøvesvar med en stafylokok infektion vil i dette tilfælde kunne føre til enten til- eller fravalg af behandling, afhængig af koens celletal, de seneste kontroller og om koen ønskes udsat eller ej. Hvis koen har haft høje celletal ved de sidste kontroller og tidligere har haft den samme infektion, vil anbefalingen være at fravælge behandling, hvis koen ikke er syg (forhøjet temperatur, nedstemt), da behandlingseffekten er dårlig. Har hun til gengæld haft lave celletal ved de seneste kontroller, kan det tyde på en ny-infektion. I tilfælde af en ny-infektion anbefales opstart af behandling.